

UNIA EUROPEJSKA

PARLAMENT EUROPEJSKI

RADA

**Bruksela, 7 maja 2024 r.
(OR. en)**

2023/0077/B(COD)

PE-CONS 2/24

**ENER 11
ENV 27
CLIMA 17
COMPET 22
CONSOM 6
FISC 3
CODEC 28**

AKTY USTAWODAWCZE I INNE INSTRUMENTY

Dotyczy: **DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniająca dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w odniesieniu do poprawy struktury unijnego rynku energii elektrycznej**

**DYREKTYWA
PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2024/...**

z dnia ...

**zmieniająca dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944
w odniesieniu do poprawy struktury unijnego rynku energii elektrycznej**

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 194 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów²,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą³,

¹ Dz.U. C 293 z 18.8.2023, s. 112.

² Dz.U. C, C/2023/253 z 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/253/oj>.

³ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 11 kwietnia 2024 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Od września 2021 r. obserwuje się bardzo wysokie ceny i zmienność na rynkach energii elektrycznej. Jak stwierdziła Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) w swojej ostatecznej ocenie struktury hurtowego rynku energii elektrycznej w UE w kwietniu 2022 r., jest to głównie konsekwencją wysokiej ceny gazu, który jest wykorzystywany jako materiał do wytwarzania energii elektrycznej.
- (2) Eskalacja rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, która jest umawiającą się stroną Traktatu o Wspólnocie Energetycznej⁴, oraz powiązane sankcje międzynarodowe nakładane od lutego 2022 r. doprowadziły do kryzysu gazowego, zakłóciły światowe rynki energii, zaostrzyły problem wysokich cen gazu i na zasadzie efektu domina odbiły się znacząco na cenach energii elektrycznej. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie spowodowała również niepewność co do dostaw innych towarów, takich jak węgiel kamienny i ropa naftowa, wykorzystywanych w instalacjach wytwarzania energii. Niepewność ta doprowadziła do jeszcze większej zmienności cen energii elektrycznej. Ograniczona dostępność kilku reaktorów jądrowych oraz niska produkcja energii wodnej jeszcze bardziej spotęgowały wzrost cen energii elektrycznej.

⁴ Dz.U. L 198 z 22.7.2006, s. 18.

- (3) W odpowiedzi na tę sytuację Komisja przedstawiła w dniu 13 października 2021 r. komunikat pt. „Reakcja na rosnące ceny energii: zestaw działań i środków wsparcia” zawierający zestaw środków, które Unia i jej państwa członkowskie mogą wykorzystać, aby zaradzić bezpośredniemu wpływowi wysokich cen energii na odbiorców będących gospodarstwami domowymi i przedsiębiorstwa, w tym wsparcie dochodu, ulgi podatkowe, środki w zakresie oszczędności i magazynowania energii oraz zwiększyć odporność na przyszłe wstrząsy cenowe. W komunikacie z dnia 8 marca 2022 r. zatytułowanym „REPowerEU: Wspólne europejskie działania w kierunku bezpiecznej i zrównoważonej energii po przystępnej cenie” Komisja przedstawiła szereg dodatkowych środków mających na celu udoskonalenie zestawu narzędzi i reagowanie na rosnące ceny energii. 23 marca 2022 r. Komisja ustanowiła również tymczasowe ramy pomocy państwa, aby niektóre dotacje mogły złagodzić wpływ wysokich cen energii.
- (4) W komunikacie z 18 maja 2022 r. Komisja przedstawiła plan REPowerEU, w którym wprowadziła dodatkowe środki dotyczące głównie oszczędności energii, dywersyfikacji dostaw energii, podwyższonego celu w zakresie efektywności energetycznej i szybszego wprowadzania energii ze źródeł odnawialnych, mające na celu zmniejszenie uzależnienia Unii od rosyjskich paliw kopalnych, w tym wnioski w sprawie podwyższenia unijnego celu na 2030 r. w zakresie końcowego zużycia brutto energii ze źródeł odnawialnych. Ponadto w komunikacie Komisji z dnia 18 maja 2022 r. „Krótkoterminowe interwencje na rynku energii i długoterminowe udoskonalenia struktury rynku energii elektrycznej – kierunek działania”, oprócz określenia dodatkowych krótkoterminowych środków mających na celu rozwiązanie problemu wysokich cen energii, wskazano potencjalne obszary poprawy struktury rynku energii elektrycznej i zapowiedziano zamiar przeprowadzenia oceny tych obszarów w celu zmiany ram prawnych.

- (5) Aby pilnie zająć się kryzysem związanym z cenami energii elektrycznej i problemami związanymi z bezpieczeństwem energetycznym oraz rozwiązać problem skoków cen dla obywateli, Unia przyjęła kilka aktów prawnych, takich jak rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1032⁵ ustanawiające solidny system magazynowania gazu oraz rozporządzenie Rady (UE) 2022/1369⁶ przewidujące skuteczne środki zmniejszania zapotrzebowania na gaz i energię elektryczną, rozporządzenie Rady (UE) 2022/1854⁷ ustanawiające systemy ograniczania cen w celu uniknięcia nieoczekiwanych zysków na rynkach zarówno gazu, jak i energii elektrycznej oraz rozporządzenie Rady (UE) 2022/2577⁸ ustanawiające środki mające przyspieszyć procedury wydawania pozwoleń dla instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1032 z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2017/1938 i (WE) nr 715/2009 w odniesieniu do magazynowania gazu (Dz.U. L 173 z 30.6.2022, s. 17).

⁶ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1369 z dnia 5 sierpnia 2022 r. w sprawie skoordynowanych środków zmniejszających zapotrzebowanie na gaz (Dz.U. L 206 z 8.8.2022, s. 1).

⁷ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1854 z dnia 6 października 2022 r. w sprawie interwencji w sytuacji nadzwyczajnej w celu rozwiązania problemu wysokich cen energii (Dz.U. L 261 I z 7.10.2022, s. 1).

⁸ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/2577 z dnia 22 grudnia 2022 r. ustanawiające ramy służące przyspieszeniu wdrażania rozwiązań w zakresie energii odnawialnej (Dz.U. L 335 z 29.12.2022, s. 36).

- (6) Dobrze zintegrowany rynek energii oparty na rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999⁹, (UE) 2019/942¹⁰ i (UE) 2019/943¹¹ oraz dyrektywach (UE) 2018/2001¹², (UE) 2018/2002¹³ i dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944¹⁴, wspólnie określane jako pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, przyjęty w 2018 i 2019 r., umożliwia Unii czerpanie korzyści gospodarczych z jednolitego rynku energii w każdych okolicznościach, zapewniając bezpieczeństwo dostaw przy utrzymaniu procesu obniżania emisyjności, aby osiągnąć unijny cel neutralności klimatycznej. Transgraniczne połączenia międzysystemowe zapewniają również bezpieczniejszą, bardziej niezawodną i sprawniejszą pracę systemów elektroenergetycznych, a także większą odporność na krótkoterminowe wstrząsy cenowe.

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 22).

¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54).

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

¹³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2002 z dnia 11 grudnia 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 210).

¹⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125).

(7) Wzmocnienie wewnętrznego rynku energii oraz osiągnięcie celów transformacji klimatycznej i energetycznej wymaga znacznej modernizacji sieci elektroenergetycznej w Unii, aby sieć ta była w stanie sprostać istotnym wzrostom mocy wytwórczej energii ze źródeł odnawialnych, zmienności wytwarzanej ilości energii w zależności od warunków pogodowych oraz zmieniającym się wzorcom przepływu energii elektrycznej w Unii oraz aby sieć ta była w stanie sprostać nowemu popytowi, na przykład na pojazdy elektryczne i pompy ciepła. Inwestycje w sieci, w ramach danego państwa i sieci transgraniczne, mają kluczowe znaczenie dla właściwego funkcjonowania wewnętrznego rynku energii elektrycznej, w tym dla bezpieczeństwa dostaw. Takie inwestycje są konieczne, aby dostosować energię ze źródeł odnawialnych i popyt na nią w kontekście, w którym są one geograficznie oddalone od siebie bardziej niż w przeszłości, a ostatecznie by osiągnąć unijne cele w zakresie klimatu i energii. W związku z tym każda reforma unijnego rynku energii elektrycznej powinna przyczyniać się do większego zintegrowania europejskiej sieci elektroenergetycznej w celu zapewnienia, aby każde państwo członkowskie osiągnęło poziom elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych zgodnie z celem w zakresie elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych na 2030 r. wynoszącym co najmniej 15 %, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999, a także, aby ta zdolność połączeń międzysystemowych była w jak największym stopniu wykorzystywana w handlu transgranicznym oraz aby unijna sieć elektroenergetyczna i infrastruktura konektywności były budowane lub modernizowane, czego przykładem są unijne projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania ustanowione zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869¹⁵. Wszystkim obywatelom i przedsiębiorstwom Unii należy zapewnić odpowiednią konektywność, ponieważ może to zapewnić im znaczne możliwości uczestnictwa w transformacji energetycznej i transformacji cyfrowej Unii. Szczególną uwagę należy poświęcić regionom najbardziej oddalonym wymienionym w art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), który uznaje ich szczególne ograniczenia i przewiduje przyjęcie względem nich szczegółowych środków.

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, zmiany rozporządzeń (WE) nr 715/2009, (UE) 2019/942 i (UE) 2019/943 oraz dyrektyw 2009/73/WE i (UE) 2019/944 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 347/2013 (Dz.U. L 152 z 3.6.2022, s. 45).

- (8) Obecna struktura rynku energii elektrycznej przyczynia się, między innymi, do powstawania nowych i innowacyjnych produktów, usług i środków na detalicznych rynkach energii elektrycznej, a jednocześnie sprzyja efektywności energetycznej i upowszechnianiu energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększa możliwości wyboru, aby konsumenci mogli otrzymywać niższe rachunki za energię, w tym dzięki małym instalacjom wytwórczym i nowym usługom w zakresie odpowiedzi odbioru. Wykorzystanie i realizacja potencjału cyfryzacji systemu energetycznego, w tym w formie aktywnej partycypacji konsumentów, są jednymi z kluczowych elementów przyszłych rynków i systemów energii elektrycznej w Unii. Jednocześnie należy szanować wybory dokonywane przez konsumentów i umożliwiać im korzystanie z różnych ofert zawarcia umowy oraz chronić odbiorców będących gospodarstwami domowymi przed wysokimi cenami w czasie kryzysu energetycznego. Integracja systemu energetycznego przewidziana jest jako planowanie i funkcjonowanie systemu energetycznego jako całości, z uwzględnieniem poszczególnych nośników energii, infrastruktury i sektorów zużycia energii, poprzez stworzenie między nimi silniejszych powiązań, w synergii między nimi i przy wsparciu cyfryzacji, w celu zapewnienia bezpiecznej, niezawodnej i zrównoważonej energii po przystępnej cenie.
- (9) W kontekście kryzysu energetycznego obecna struktura rynku energii elektrycznej ujawniła pewne niedociągnięcia i nieoczekiwane konsekwencje związane z wpływem wysokich i niestabilnych cen paliw kopalnych na krótkoterminowe rynki energii elektrycznej, narażające gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa na znaczne skoki cen i wpływające na wysokość ich rachunków za energię elektryczną.

- (10) Szybsze wdrażanie energii ze źródeł odnawialnych oraz czystych elastycznych technologii stanowi najbardziej zrównoważony i racjonalny pod względem kosztów sposób strukturalnego zmniejszenia zapotrzebowania na paliwa kopalne służące wytwarzaniu energii elektrycznej i umożliwiania bezpośredniego zużycia energii elektrycznej poprzez zelektryfikowanie zapotrzebowania na energię i integrację systemu energetycznego. Dzięki niskim kosztom operacyjnym odnawialne źródła energii mogą pozytywnie wpływać na ceny energii elektrycznej w całej Unii i zmniejszyć zużycie paliw kopalnych.
- (11) Zmiany w strukturze rynku energii elektrycznej powinny sprawić, by z rosnącego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i transformacji energetycznej korzyści odnieśli konsumenci, również ci szczególnie wrażliwi, i aby ostatecznie chroniły ich przed kryzysami energetycznymi i nie dopuściły do tego, by więcej odbiorców będących gospodarstwami domowymi znalazło się w pułapce ubóstwa energetycznego. Zmiany te powinny złagodzić wpływ wysokich cen paliw kopalnych, w szczególności gazu, na ceny energii elektrycznej, aby umożliwić odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi i przedsiębiorstwom czerpanie długoterminowych korzyści z przystępnej cenowo i bezpiecznej energii ze zrównoważonych źródeł odnawialnych i niskoemisyjnych, a także wpływ energooszczędnych rozwiązań w obniżaniu ogólnych kosztów energii, co może zmniejszyć potrzebę rozbudowy sieci energetycznej i zwiększenia mocy wytwórczej.
- (12) Reforma struktury rynku energii elektrycznej zmierza do osiągnięcia przystępnych i konkurencyjnych cen energii elektrycznej dla wszystkich konsumentów. W związku z tym reforma ta powinna przynieść korzyści nie tylko odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, ale również sprzyjać konkurencyjności branż unijnego przemysłu, ułatwiając im inwestowanie w czyste technologie, których potrzebują, aby osiągnąć swoje cele neutralności emisyjnej. Transformacja energetyczna w Unii musi opierać się na solidnej podstawie, jaką jest produkcja czystych technologii. Reformy te będą wspierać przystępną cenowo elektryfikację przemysłu oraz pozycję Unii jako światowego lidera badań naukowych i innowacji w dziedzinie czystych technologii energetycznych.

- (13) W przypadku przyłączania nowych instalacji wytwórczych i odbiorczych do sieci, w szczególności elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, często występują opóźnienia w procedurach przyłączenia do sieci. Jedną z przyczyn takich opóźnień jest brak dostępnej przepustowości sieci w lokalizacji wybranej przez inwestora, co oznacza konieczność rozbudowy lub wzmocnienia sieci w celu podłączenia instalacji do systemu w bezpieczny sposób. Nowy wymóg dla operatorów systemów elektroenergetycznych, zarówno na poziomie przesyłu, jak i dystrybucji, dotyczący publikowania i aktualizacji informacji na temat przepustowości sieci dostępnej dla nowych przyłączeń w ich obszarach eksploatacji ułatwiłby inwestorom dostęp do informacji o dostępnej przepustowości sieci w ramach systemu, a tym samym przyspieszając podejmowanie decyzji, co z kolei przyspieszyłoby wymagane wdrażanie energii ze źródeł odnawialnych. Informacje te powinny być regularnie aktualizowane, co najmniej raz na kwartał, przez operatorów systemów dystrybucyjnych. Chociaż państwa członkowskie powinny mieć możliwość podjęcia decyzji o niestosowaniu tego wymogu do przedsiębiorstw energetycznych obsługujących mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców lub obsługujących małe systemy wydzielone, powinny one zachęcać te przedsiębiorstwa do przekazywania tych informacji użytkownikom systemu raz w roku i powinny wspierać w tym celu współpracę między operatorami systemów dystrybucyjnych. Operatorzy systemów dystrybucyjnych powinni również publikować kryteria stosowane do określenia dostępnych zdolności sieci, takich jak istniejące zdolności w zakresie popytu i wytwarzania, założenia przyjęte w celu oceny ewentualnej dalszej integracji dodatkowych użytkowników systemu, odpowiednie informacje na temat możliwych redukcji wytwarzania energii oraz oczekiwania co do przyszłego rozwoju sieci.

- (14) Ponadto, aby rozwiązać problem długiego czasu rozpatrywania wniosków o przyłączenie do sieci, operatorzy systemów dystrybucyjnych powinni przekazywać użytkownikom systemu jasne i przejrzyste informacje na temat statusu i sposobu rozpatrywania ich wniosków o przyłączenie. Operatorzy systemów dystrybucyjnych powinni przekazywać takie informacje w terminie trzech miesięcy od dnia złożenia wniosku i aktualizować je regularnie, co najmniej raz na kwartał.
- (15) Na obszarach, na których sieci elektroenergetyczne mają ograniczoną przepustowość sieci lub nie mają jej wcale, użytkownicy sieci wnioskujący o przyłączenie do niej powinni mieć możliwość zawarcia niegwarantowanej, elastycznej umowy przyłączeniowej. Taka umowa przyłączeniowa mogłaby na przykład uwzględniać magazynowanie energii lub ograniczać czas, w którym elektrownia może wprowadzać energię elektryczną do sieci, lub moc, którą można wyeksportować, umożliwiając częściowe przyłączenie tej elektrowni. Na takich obszarach operatorzy systemów powinni oferować możliwość zawierania elastycznych umów przyłączeniowych. Organ regulacyjny lub inny właściwy organ, w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło, powinien opracować ramy dla operatorów systemów umożliwiające ustanawianie takich elastycznych przyłączeń, zapewniając przy tym, by priorytetowo traktowane były wzmocnienia sieci skutkujące rozwiązaniami strukturalnymi, by umowy przyłączeniowe nabierały gwarantowanego charakteru, gdy tylko sieci będą gotowe, by elastyczne przyłączenia były możliwe jako trwałe rozwiązanie na obszarach, na których wzmocnienie sieci nie jest efektywne, oraz, w miarę możliwości, by umożliwiały użytkownikom sieci wnioskującym o przyłączenie do sieci rozeznanie w zakresie przewidywanych poziomów redukcji w ramach elastycznej umowy przyłączeniowej.

- (16) Podczas kryzysu energetycznego konsumenci byli narażeni na ekstremalną zmienność hurtowych cen energii i mieli ograniczone możliwości uczestnictwa w rynku energii. W związku z tym wiele odbiorców będących gospodarstwami domowymi boryka się z trudnościami finansowymi i nie jest w stanie opłacać swoich rachunków. Najbardziej poszkodowani zostali odbiorcy wrażliwi i odbiorcy dotknięci ubóstwem energetycznym, ale na takie trudności narażeni zostali także odbiorcy będący gospodarstwami domowymi o średnich dochodach. Wysokie ceny energii mogą mieć również negatywny wpływ na zdrowie konsumentów, ich dobrostan i ogólną jakość życia. Należy zatem zwiększyć prawa i ochronę konsumentów, co umożliwi im czerpanie korzyści z transformacji energetycznej, doprowadzi do uniezależnienia rachunków za energię elektryczną od krótkoterminowych zmian cen na rynkach energii oraz do przywrócenia równowagi między ryzykiem ponoszonym przez dostawców i przez konsumentów.
- (17) Konsumenci powinni mieć dostęp do szerokiej gamy ofert, tak aby mogli wybrać umowę odpowiadającą ich potrzebom. Dostawcy zawęzili jednak zakres ofert, umowy na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie stały się rzadkością, a wybór ofert stał się ograniczony. Konsumenci powinni zawsze mieć możliwość wyboru przystępnej cenowo umowy na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie, a dostawcy nie powinni mieć możliwości jednostronnego zmieniania warunków umowy lub jej rozwiązywania przed upływem terminu jej wygaśnięcia. Umowy z ceną dynamiczną mają nadal zasadnicze znaczenie, a rosnący udział odnawialnych źródeł energii może pomóc konsumentom obniżyć rachunki za energię. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość zwolnienia dostawców, którzy mają ponad 200 000 odbiorców końcowych i oferują jedynie umowy z ceną dynamiczną, z obowiązku oferowania umów na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie, pod warunkiem że nie ma to negatywnego wpływu na konkurencję i zachowany zostaje wystarczający wybór umów na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie.

- (18) Jeżeli dostawcy nie zapewnią wystarczającego stopnia zabezpieczenia ich portfeli energii elektrycznej, zmiany hurtowych cen energii elektrycznej mogą narazić ich na ryzyko finansowe i prowadzić do ich upadłości, co z kolei spowoduje przeniesienie kosztów na konsumentów i innych użytkowników sieci. Należy zatem zapewnić odpowiednie zabezpieczenie dostawców przy oferowaniu umów na dostawę energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie. W odpowiedniej strategii zabezpieczenia należy uwzględnić dostęp dostawców do wytworzonej przez siebie energii i jej kapitalizację, a także ich ekspozycję na zmiany cen na rynku hurtowym, wielkość dostawcy lub strukturę rynku. Istnienie odpowiednich strategii zabezpieczenia można zapewnić za pomocą ogólnych zasad nadzorowanych bez przeprowadzania szczegółowego przeglądu pozycji lub strategii poszczególnych dostawców. Testy warunków skrajnych i wymogi w zakresie sprawozdawczości nakładane na dostawców mogłyby być narzędziami oceny strategii zabezpieczenia dostawców.

- (19) Konsumenci powinni mieć możliwość wyboru dostawcy, który oferuje im cenę i usługę najlepiej odpowiadające ich potrzebom. Postęp w technologii opomiarowania i opomiarowania podlicznikami w połączeniu z technologią informacyjno-komunikacyjną sprawia, że obecnie technicznie możliwe jest posiadanie wielu dostawców w jednym obiekcie. Odbiorcy powinni mieć możliwość wyboru oddzielnego dostawcy, w szczególności w przypadku energii elektrycznej do zasilania urządzeń takich jak pompy ciepła lub pojazdy elektryczne, które mają szczególnie wysokie zużycie energii elektrycznej lub które mogą również automatycznie zmieniać swoje zużycie w odpowiedzi na sygnały cenowe. W tym celu odbiorcy powinni mieć możliwość posiadania więcej niż jednego punktu pomiarowego i rozliczeniowego objętego jednym punktem przyłączenia dla ich obiektu, dzięki czemu możliwe będzie opomiarowanie zużycia energii i jej dostarczanie oddzielnie dla poszczególnych urządzeń. Punkty pomiarowe powinny być wyraźnie oddzielone od siebie i powinny być zgodne z obowiązującymi przepisami technicznymi. Zasady alokacji związanych z tym kosztów powinny zostać określone przez państwa członkowskie. Niektóre inteligentne systemy pomiarowe mogą bezpośrednio obejmować więcej niż jeden punkt pomiarowy, a zatem umożliwiać odbiorcom posiadanie więcej niż jednej umowy na dostawę energii elektrycznej lub umowy w sprawie dzielenia się energią jednocześnie. Dostawcy powinni ponosić odpowiedzialność za bilansowanie jedynie w odniesieniu do punktów pomiarowych i rozliczeniowych, do których dostarczają energię. Ponadto dzięki możliwości wykorzystywania specjalnych rozwiązań pomiarowych, które są przymocowane do urządzeń o elastycznym, kontrolowanym obciążeniu lub wbudowane w takie urządzenia, odbiorcy końcowi mogą uczestniczyć w innych opartych na zachętach systemach odpowiedzi odbioru, które świadczą usługi w zakresie elastyczności na rynku energii elektrycznej oraz na rzecz operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych. Ogólnie rzecz biorąc, takie rozwiązania powinny być zgodne z ideą dzielenia się energią, przyczyniać się do większego upowszechnienia odpowiedzi odbioru i wzmocnienia pozycji konsumentów, umożliwiając odbiorcom większą kontrolę nad ich zużyciem energii i rachunkami, a jednocześnie zapewniać systemowi elektroenergetycznemu dodatkową elastyczność pozwalającą sprostać wahaniam zapotrzebowania i podaży.

- (20) Ze względu na coraz większą złożoność ofert energetycznych i różne praktyki marketingowe konsumentom często trudno jest w pełni zrozumieć implikacje ofert dostawców lub umowy, którą podpisują. W szczególności często brakuje jasności co do sposobu ustalania ceny, warunków przedłużenia umowy, konsekwencji jej rozwiązania lub powodów, z jakich dostawca może zmienić jej warunki. W związku z tym dostawcy lub uczestnicy rynku zaangażowani w agregację powinni przekazywać konsumentom kluczowe informacje na temat ofert energetycznych w sposób zwięzły i łatwo zrozumiały przed podpisaniem lub przedłużeniem umowy.
- (21) Aby zapewnić ciągłość dostaw dla konsumentów, szczególnie w przypadkach upadłości dostawcy, państwa członkowskie powinny wprowadzić system sprzedawców rezerwowych. Powinna istnieć możliwość wyznaczenia sprzedawcy rezerwowego przed upadłością dostawcy albo w momencie ogłoszenia przez niego upadłości. Taki sprzedawca rezerwowy może być traktowany jako operator świadczący usługę powszechną. Sprzedawcą rezerwowym mógłby być dział sprzedaży przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zajmującego się także dystrybucją, pod warunkiem że spełnia ono wymagania dotyczące rozdzielenia elementów działalności wynikające z dyrektywy (UE) 2019/944. Nie oznacza to jednak zobowiązania państw członkowskich do dostarczania energii po określonej ustalonej cenie minimalnej. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiązuje sprzedawcę rezerwowego do dostarczania energii elektrycznej odbiorcy, który nie otrzymuje ofert rynkowych, zastosowanie mają warunki określone w art. 5 dyrektywy (UE) 2019/944, a obowiązek ten może obejmować cenę regulowaną jedynie w zakresie, w jakim dany odbiorca jest uprawniony do korzystania z cen regulowanych. Oceniając, czy oferty otrzymywane przez odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi mają charakter rynkowy, państwa członkowskie powinny brać pod uwagę indywidualne warunki handlowe i techniczne. W przypadku gdy przed dniem ... [dzień wejścia w życie niniejszej dyrektywy] państwo członkowskie wyznaczyło już sprzedawcę rezerwowego w drodze sprawiedliwej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej procedury, nie jest konieczne przeprowadzenie nowej procedury wyznaczania sprzedawcy rezerwowego.

- (22) Dzielenie się energią może zapewnić odporność na wpływ wysokich i niestabilnych cen hurtowych na rachunki konsumentów za energię, wzmocnić pozycję szerszej grupy konsumentów, którzy w przeciwnym razie nie mogliby stać się odbiorcami aktywnymi ze względu na ograniczenia finansowe lub przestrzenne – np. odbiorców wrażliwych i odbiorców dotkniętych ubóstwem energetycznym – oraz prowadzi do upowszechniania energii ze źródeł odnawialnych poprzez uruchomienie dodatkowych inwestycji kapitału prywatnego i zróżnicowanie ścieżek wynagrodzenia. Dzięki integracji odpowiednich sygnałów cenowych i instalacji magazynowych dzielenie się energią może przyczynić się do stworzenia podstaw do wykorzystania potencjału elastyczności mniejszych konsumentów. Przepisy niniejszej dyrektywy dotyczące dzielenia się energią uzupełniają przepisy dotyczące prosumpcji określone w art. 21 dyrektywy (UE) 2018/2001 i art. 15 dyrektywy (UE) 2019/944, w szczególności w odniesieniu do prosumpcji zbiorowej.

- (23) Odbiorcy aktywni, którzy posiadają, dzierżawią lub wynajmują instalacje magazynowe lub wytwórcze, powinni mieć prawo do dzielenia się nadwyżką produkcji za opłatą lub nieodpłatnie, oraz do umożliwienia innym konsumentom stania się odbiorcami aktywnymi, lub prawo do dzielenia się energią ze źródeł odnawialnych wytwarzaną lub magazynowaną przez wspólnie dzierżawione, wynajmowane lub posiadane instalacje o mocy do 6 MW, bezpośrednio albo przez zewnętrznego pośrednika. W przypadku odbiorców większych niż małe i średnie przedsiębiorstwa, którzy uczestniczą w systemach dzielenia się energią, wielkość zainstalowanej mocy instalacji wytwórczej związanej z systemem dzielenia się energią powinna wynosić maksymalnie 6 MW, a dzielenie się energią powinno odbywać się na lokalnym lub ograniczonym obszarze geograficznym określonym przez państwa członkowskie. Każda płatność za podzielenie się nadwyżką wytworzonej energii za określoną cenę może być rozliczana bezpośrednio między odbiorcami aktywnymi lub zautomatyzowana za pośrednictwem platformy partnerskiego (peer-to-peer) handlu. Uzgodnienia dotyczące dzielenia się energią opierają się na prywatnych porozumieniach między odbiorcami aktywnymi albo są organizowane za pośrednictwem osoby prawnej. Osoba prawna, która uwzględnia kryteria społeczności energetycznej działającej w zakresie energii odnawialnej zdefiniowanej w art. 2 pkt 16 dyrektywy (UE) 2018/2001 lub obywatelskiej społeczności energetycznej zdefiniowanej w art. 2 pkt 11 dyrektywy (UE) 2019/944, może dzielić się z członkami tych społeczności energią elektryczną wytworzoną w jednostkach, które są w ich pełnym posiadaniu. W ramach ochrony i wzmocnienia pozycji pod względem dzielenia się energią należy zwrócić szczególną uwagę na odbiorców wrażliwych i odbiorców dotkniętych ubóstwem energetycznym.

- (24) Dzielenie się energią umożliwia zbiorowe korzystanie z wytworzonej we własnym zakresie lub magazynowanej energii elektrycznej wprowadzanej do sieci publicznej przez odbiorców aktywnych działających wspólnie. Państwa członkowskie powinny stworzyć odpowiednią infrastrukturę informatyczną, aby umożliwić administracyjne kojarzenie w określonych ramach czasowych całkowitego mierzonego zużycia przez odbiorcę z energią ze źródeł odnawialnych wytworzoną we własnym zakresie lub magazynowaną, która byłaby odliczana od całkowitego zużycia, do celów wyliczenia składnika „energia elektryczna” rachunku za energię wystawionego odbiorcy przez dostawcę, a tym samym obniżenia rachunku odbiorcy. Produkcja tych jednostek powinna być rozdzielana między zagregowane profile obciążenia konsumentów na podstawie statycznych, zmiennych lub dynamicznych metod obliczeniowych, które mogą być z góry określone lub uzgodnione przez odbiorców aktywnych. Odbiorcy aktywni zaangażowani w dzielenie się energią ponoszą odpowiedzialność finansową za powodowane przez siebie niezbilansowanie, przy czym mogą oni przekazywać obowiązki w zakresie bilansowania innym uczestnikom rynku. Wszystkie prawa i obowiązki konsumentów określone w dyrektywie (UE) 2019/944 mają zastosowanie do odbiorców końcowych zaangażowanych w systemy dzielenia się energią. Gospodarstwa domowe o mocy zainstalowanej do 10,8 kW w przypadku pojedynczych gospodarstw domowych i do 50 kW w przypadku budynków wielomieszkaniowych nie powinny być jednak zobowiązane do wypełniania obowiązków dostawców. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość dostosowania tych progów w celu uwzględnienia uwarunkowań krajowych, do 30 kW w przypadku odbiorców będących pojedynczymi gospodarstwami domowymi oraz do 40–100 kW w przypadku budynków wielomieszkaniowych.

- (25) Miniinstalacje fotowoltaiczne typu plug-in mogłyby, wraz z innymi systemami i technologiami, przyczynić się do upowszechniania energii ze źródeł odnawialnych i zaangażowania obywateli w transformację energetyczną. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość promowania wprowadzania tych systemów, aby zmniejszyć obciążenie administracyjne i techniczne. Organy regulacyjne powinny mieć możliwość ustalania taryf sieciowych za wprowadzanie energii elektrycznej pochodzącej z miniinstalacji fotowoltaicznych typu plug-in lub ustanowienia metody obliczania tych taryf. W zależności od sytuacji w danym państwie członkowskim taryfy mogłyby być bardzo niskie lub nawet zerowe, a jednocześnie odzwierciedlać koszty, być przejrzyste i niedyskryminacyjne.
- (26) Odbiorcy wrażliwi i odbiorcy dotknięci ubóstwem energetycznym powinni być odpowiednio chronieni przed wstrzymaniem dostarczania energii elektrycznej i nie powinni być stawiani w sytuacji, w której byliby zmuszeni do odłączenia się. Państwa członkowskie powinny zatem zapewnić, aby odbiorcy wrażliwi i odbiorcy dotknięci ubóstwem energetycznym byli w pełni chronieni przed wstrzymaniem dostarczania energii elektrycznej, poprzez wprowadzenie odpowiednich środków, w tym zakazu wstrzymywania dostarczania energii elektrycznej lub podjęcie innych równoważnych działań. Państwa członkowskie dysponują licznymi narzędziami i dobrymi praktykami, które obejmują między innymi całoroczne lub sezonowe zakazy wstrzymywania dostarczania energii elektrycznej, zapobieganie zadłużeniu i zrównoważone rozwiązania mające na celu wsparcie odbiorców w trudnej sytuacji w płaceniu rachunków za energię. Kluczowe znaczenie ma rola dostawców i wszystkich właściwych organów krajowych w określaniu odpowiednich środków, zarówno krótko-, jak i długoterminowych, które należy udostępnić odbiorcom wrażliwym i odbiorcom dotkniętym ubóstwem energetycznym, aby zarządzali swoim zużyciem energii i jego kosztami; dostawcy i odpowiednie właściwe organy krajowe powinny ściśle współpracować z organami zabezpieczenia społecznego.

- (27) W celu skutecznego egzekwowania swoich praw i unikania znalezienia się w niekorzystnej sytuacji w przypadku sporów z dostawcami, w szczególności w odniesieniu do rachunków lub należnej kwoty, konsumenci mają prawo do korzystania z zarządzanych przez dostawców procedur składania skarg, a także procedur pozasądowego rozstrzygnięcia sporów. W przypadku gdy odbiorcy korzystają z tych procedur, dostawcy nie powinni wypowiadać umów na podstawie wciąż spornych faktów. Dostawcy i odbiorcy powinni nadal wypełniać swoje prawa i obowiązki wynikające z umowy, w szczególności w zakresie dostarczania energii elektrycznej oraz płacenia za nią, a procedury składania skarg nie powinny stać się podstawą nadużyć, które umożliwiłyby odbiorcom niewywiązywanie się z ich zobowiązań umownych, w tym opłacania rachunków. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wprowadzania odpowiednich środków w celu zapobiegania nadużywaniu tych procedur składania skarg lub pozasądowego rozstrzygnięcia sporów w zniekształcony sposób.

(28) Interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej co do zasady stanowiłyby środek zakłócający rynek. Takie interwencje powinny zatem być realizowane jedynie w stosownych przypadkach i jako obowiązki użyteczności publicznej i powinny podlegać szczególnym warunkom. Na podstawie niniejszej dyrektywy możliwe jest stosowanie cen regulowanych, w tym cen poniżej kosztów, dla odbiorców wrażliwych i odbiorców dotkniętych ubóstwem energetycznym, a w ramach środka przejściowego możliwe jest ich stosowanie – dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi i mikroprzedsiębiorstw, niezależnie od tego, czy występuje kryzys związany z cenami energii elektrycznej. Podczas kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej, gdy ceny hurtowe i detaliczne energii elektrycznej znacznie wzrastają, państwa członkowskie powinny mieć możliwość tymczasowego rozszerzenia stosowania cen regulowanych na małe i średnie przedsiębiorstwa. W przypadku odbiorców będących gospodarstwami domowymi, jak i małych i średnich przedsiębiorstw podczas kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej w drodze wyjątku należy tymczasowo zezwolić państwom członkowskim na ustalanie regulowanych cen poniżej kosztów, pod warunkiem że nie powoduje to zakłóceń konkurencji między dostawcami, a dostawcy otrzymują rekompensatę za dostarczanie energii poniżej kosztów. Należy jednak zadbać o to, aby taka regulacja cen była ukierunkowana i nie stwarzała zachęt do zwiększania zużycia. W związku z tym takie tymczasowe przedłużenie regulacji cen w drodze wyjątku powinno być ograniczone do 80 % mediany zużycia gospodarstw domowych w przypadku odbiorców będących gospodarstwami domowymi i do 70 % zużycia w poprzednim roku w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw. Rada, działając na wniosek Komisji, powinna, w drodze decyzji wykonawczej, stwierdzić regionalny lub ogólnounijny kryzys związany z cenami energii elektrycznej. Ocena, czy taki kryzys związany z cenami energii elektrycznej występuje, powinna opierać się na porównaniu z cenami w czasie normalnego funkcjonowania rynku i w związku z tym wykluczać wpływ wcześniejszych kryzysów związanych z cenami energii elektrycznej ogłoszonych na podstawie niniejszej dyrektywy.

Taka decyzja wykonawcza powinna również wyznaczać okres ważności stwierdzenia kryzysu cenowego, podczas którego stosuje się tymczasowe przedłużenie cen regulowanych., Okres ten nie może wynosić więcej niż jeden rok. W przypadku gdy warunki stwierdzenia kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej są nadal spełnione, Rada, działając na wniosek Komisji, powinna mieć możliwość przedłużenia okresu ważności decyzji wykonawczej. Powierzenie Radzie uprawnień wykonawczych jest uzasadnione ze względu na znaczące horyzontalne skutki dla państw członkowskich decyzji stwierdzającej kryzys związany z cenami energii elektrycznej, a tym samym uruchamiającej rozszerzone możliwości stosowania interwencji publicznych w zakresie ustalania cen za dostawę energii elektrycznej. Takie skutki są istotne zarówno pod względem liczby zainteresowanych odbiorców, jak i znaczenia kategorii takich odbiorców. Przyznanie uprawnień wykonawczych Radzie odpowiednio uwzględnia również polityczny charakter takiej decyzji stwierdzającej kryzys związany z cenami energii elektrycznej, co wymaga delikatnego wyważenia różnych względów politycznych mających kluczowe znaczenie dla decyzji państw członkowskich o ustalaniu cen energii. W przypadku odbiorców wrażliwych i odbiorców dotkniętych ubóstwem energetycznym regulacja cen stosowana przez państwa członkowskie mogłaby obejmować 100 % ceny zgodnie z art. 5 dyrektywy (UE) 2019/944. W każdym razie ogłoszenie regionalnego lub ogólnounijnego kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej powinno w każdym przypadku zapewniać równe szanse we wszystkich państwach członkowskich, których dotyczy decyzja, tak aby uniknąć nadmiernych zakłóceń na rynku wewnętrznym.

- (29) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość udzielania wsparcia, zgodnie z art. 107 i 108 TFUE, na pokrycie dodatkowych kosztów energii elektrycznej ponoszonych przez odbiorców przemysłowych w czasach kryzysu elektroenergetycznego i wyjątkowo poważnych podwyżek cen.

- (30) Ze względu na to, że Estonia, Łotwa i Litwa nie są jeszcze zsynchronizowane z unijnym systemem elektroenergetycznym, stoją one w obliczu szczególnych wyzwań związanych z organizacją rynków bilansujących i rynkowym udzielaniem zamówień na usługi pomocnicze. Chociaż postępy w kierunku synchronizacji trwają, jednym z kluczowych warunków stabilnego funkcjonowania systemu synchronicznego jest dostępność wystarczających rezerw mocy bilansującej na potrzeby regulacji częstotliwości. Jednak ze względu na zależność od rosyjskiego obszaru synchronicznego w zakresie zarządzania częstotliwościami, państwa bałtyckie nie były jeszcze w stanie stworzyć własnego funkcjonującego rynku bilansującego. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie znacznie zwiększyła ryzyko dla bezpieczeństwa dostaw wynikające z braku własnych rynków bilansujących. Estonia, Łotwa i Litwa powinny zatem zostać zwolnione z wymogów określonych w niektórych przepisach art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944 w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa systemu w okresie przejściowym. Okresy przejściowe dla Estonii, Łotwy i Litwy powinny zostać stopniowo zniesione jak najszybciej po synchronizacji i wykorzystane do opracowania odpowiednich instrumentów rynkowych oferujących krótkoterminowe rezerwy bilansujące i inne niezbędne usługi pomocnicze oraz powinny być ograniczone do czasu niezbędnego dla tego procesu.
- (31) Ze względu na to, że system przesyłowy Cypru nie jest połączony z żadnym innym państwem członkowskim, Cypr stoi w obliczu szczególnych wyzwań związanych z organizacją rynków bilansujących i rynkowym udzielaniem zamówień na usługi pomocnicze. Cypr powinien zatem zostać zwolniony z wymogów określonych w art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944 w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa systemu w okresie przejściowym, to jest do czasu, gdy system przesyłowy Cypru zostanie połączony z systemami innych państw członkowskich poprzez połączenia wzajemne.

- (32) Niniejsza dyrektywa ustanawia podstawę prawną przetwarzania danych osobowych zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679¹⁶. Państwa członkowskie powinny zapewnić przestrzeganie wszystkich zasad i obowiązków w zakresie przetwarzania danych osobowych określonych w rozporządzeniu (UE) 2016/679, m.in. dotyczących minimalizacji danych. W przypadku gdy cel niniejszej dyrektywy można osiągnąć bez przetwarzania danych osobowych, administratorzy danych powinni korzystać z danych zanonimizowanych i zagregowanych.
- (33) W zakresie, w jakim którykolwiek ze środków przewidzianych w niniejszej dyrektywie stanowi pomoc państwa, przepisy dotyczące takich środków pozostają bez uszczerbku dla stosowania art. 107 i 108 TFUE. Komisja jest uprawniona do oceny zgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym.
- (34) Należy zatem odpowiednio zmienić dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944.
- (35) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie poprawa struktury zintegrowanego rynku energii elektrycznej, w szczególności aby zapobiec nadmiernie wysokim cenom tej energii, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

Artykuł 1
Zmiana dyrektywy (UE) 2018/2001

W dyrektywie (UE) 2018/2001 art. 4 ust. 3 lit. d) akapit drugi otrzymuje brzmienie:

„W tym celu, w odniesieniu do systemów bezpośredniego wsparcia cen, wsparcie jest przyznawane w formie premii rynkowej, która może być, między innymi, zmienna albo stała.

Akapit drugi niniejszego ustępu nie ma zastosowania do wsparcia na rzecz energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wymienionych w art. 19d ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/943, do którego to wsparcia ma zastosowanie art. 19d ust. 1 tego rozporządzenia.”;

Artykuł 2
Zmiany dyrektywy (UE) 2019/944

W dyrektywie (UE) 2019/944 wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 wprowadza się następujące zmiany:

a) punkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) »odbiorca aktywny« oznacza odbiorcę końcowego lub grupę działających wspólnie odbiorców końcowych, którzy zużywają lub magazynują energię elektryczną wytwarzaną na ich terenie o określonych granicach lub energię elektryczną wytworzoną we własnym zakresie bądź dzieloną, wytwarzaną na innym terenie, lub sprzedają wytworzoną we własnym zakresie energię elektryczną lub uczestniczą w systemach elastyczności lub efektywności energetycznej, pod warunkiem że działalność ta nie stanowi ich podstawowej działalności gospodarczej ani zawodowej;”;

b) dodaje się punkt w brzmieniu:

„10a) »dzielenie się energią« oznacza prowadzoną przez odbiorców aktywnych prosumpcję energii odnawialnej:

- a) wytwarzanej lub magazynowanej zdalnie lub na miejscu przez współdzieloną przez nich instalację, której są właścicielami, dzierżawcami lub najemcami, w całości lub w części; lub
- b) do której prawo zostało na nich przeniesione przez innego odbiorcę aktywnego za opłatą lub nieodpłatnie;”;

c) dodaje się punkt w brzmieniu:

„15a) »umowa na dostawę energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie« oznacza umowę na dostawę energii elektrycznej zawartą między dostawcą a odbiorcą końcowym, która gwarantuje, że warunki umowne, w tym cena, pozostają niezmiennic przez cały okres obowiązywania umowy, choć może ona zawierać element elastyczny, w tym zróżnicowanie cen w okresach szczytowych i pozaszczytowych, a zmiany wysokości rachunku za energię mogą wynikać wyłącznie z elementów, które nie są określane przez dostawców, takich jak podatki i opłaty;”;

d) dodaje się punkty w brzmieniu:

„24a) »sprzedawca rezerwowi« oznacza sprzedawcę wyznaczonego do przejęcia dostaw energii elektrycznej do odbiorców sprzedawcy, który zaprzestał działalności;

24b) »ubóstwo energetyczne« oznacza ubóstwo energetyczne zdefiniowane w art. 2 pkt 52 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1791*;

24c) „elastyczna umowa przyłączeniowa” oznacza zbiór uzgodnionych warunków przyłączenia mocy elektrycznej do sieci, który obejmuje warunki ograniczania i kontrolowania wprowadzania energii elektrycznej do sieci przesyłowej lub sieci dystrybucyjnej oraz pobierania jej z nich;

* Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1791 z dnia 13 września 2023 r. w sprawie efektywności energetycznej oraz zmieniająca rozporządzenie (UE) 2023/955 (Dz.U. L 231 z 20.9.2023, s. 1).”;

e) punkt 31 otrzymuje brzmienie:

„31) »energia ze źródeł odnawialnych« lub »energia odnawialna« oznacza energię ze źródeł odnawialnych lub energię odnawialną w rozumieniu art. 2 pkt 1 dyrektywy (UE) 2018/2001;”;

2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 4

Swoboda wyboru dostawcy

Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom swobodę zakupu energii elektrycznej od wybranych przez nich dostawców. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom swobodę zawarcia więcej niż jednej umowy na dostawy energii elektrycznej lub więcej niż jednej umowy w sprawie dzielenia się energią jednocześnie oraz zapewniają, aby w tym celu odbiorcy mieli prawo do posiadania więcej niż jednego punktu pomiarowego i rozliczeniowego objętego jednym punktem przyłączenia dla ich terenu. Jeżeli jest to technicznie wykonalne, inteligentne systemy pomiarowe wdrożone zgodnie z art. 19 mogą być stosowane w celu umożliwienia odbiorcom zawarcia więcej niż jednej umowy na dostawy energii elektrycznej lub więcej niż jednej umowy w sprawie dzielenia się energią jednocześnie.”;

3) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 6a

Elastyczne umowy przyłączeniowe

1. Organ regulacyjny lub inny właściwy organ, w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło, opracowuje ramy umożliwiające operatorom systemów przesyłowych i operatorom systemów dystrybucyjnych oferowanie elastycznych umów przyłączeniowych na obszarach, na których przepustowość sieci jest ograniczona lub nie ma przepustowości sieci dostępnej dla nowych przyłączeń, opublikowane zgodnie z art. 31 ust. 3 i art. 50 ust. 4a akapit pierwszy rozporządzenia (UE) 2019/943. Ramy te zapewniają, aby:

- a) zasadniczo, elastyczne przyłączenia nie opóźniały wzmocnień sieci na wskazanych obszarach;

- b) przejście od elastycznych do gwarantowanych umów przyłączeniowych, gdy sieć będzie rozwinięta, było zapewniane na podstawie ustalonych kryteriów; oraz
 - c) w odniesieniu do obszarów, na których organ regulacyjny lub inny właściwy organ, w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło, uznaje, że rozwój sieci nie jest najbardziej efektywnym rozwiązaniem, elastyczne umowy przyłączeniowe były możliwe jako trwałe rozwiązanie, w stosownych przypadkach, w tym w zakresie magazynowania energii.
2. Ramy, o których mowa w ust. 1, mogą zapewniać, aby w elastycznych umowach przyłączeniowych określone były co najmniej następujące elementy:
- a) maksymalne gwarantowane wprowadzanie i pobieranie energii elektrycznej do i z sieci oraz dodatkowe elastyczne zdolności w zakresie wprowadzania i pobierania, które mogą być przyłączone i zróżnicowane w zależności od bloków czasowych w ciągu roku;
 - b) opłaty sieciowe mające zastosowanie zarówno do gwarantowanych, jak i elastycznych zdolności w zakresie wprowadzania i pobierania;
 - c) uzgodniony okres obowiązywania elastycznej umowy przyłączeniowej oraz przewidywany termin przyznania przyłączenia do całej wnioskowanej gwarantowanej zdolności.

Od użytkownika systemu przyłączającego się przez elastyczne przyłączenie do sieci wymaga się zainstalowania systemu regulacji mocy certyfikowanego przez upoważniony podmiot certyfikujący.”;

4) w art. 11 wprowadza się następujące zmiany:

a) tytuł otrzymuje brzmienie:

„Prawo do umowy na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałych cenach i do umowy z ceną dynamiczną energii elektrycznej”;

b) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby krajowe ramy regulacyjne umożliwiły dostawcom oferowanie umów na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie i umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi, którzy mają zainstalowany inteligentny licznik, mogli zwrócić się o zawarcie umowy z ceną dynamiczną energii elektrycznej, a wszyscy odbiorcy końcowi mogli zwrócić się o zawarcie umowy na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie na okres co najmniej jednego roku, do co najmniej jednego dostawcy i do każdego dostawcy, który ma ponad 200 000 odbiorców końcowych.

Na zasadzie odstępstwa od akapitu pierwszego państwa członkowskie mogą zwolnić dostawcę, który ma ponad 200 000 odbiorców końcowych, z obowiązku oferowania umów na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie, jeżeli:

a) dostawca ten oferuje jedynie umowy z ceną dynamiczną;

- b) zwolnienie nie wpływa negatywnie na konkurencję; oraz
- c) odbiorcy końcowi nadal mają wystarczający wybór umów na dostawy energii elektrycznej na czas określony w cenach stałych.

Państwa członkowskie zapewniają, aby dostawcy nie zmieniali jednostronnie warunków umów na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie i nie rozwiązywali takich umów przed upływem terminu ich wygaśnięcia.”;

- c) dodaje się ustępy w brzmieniu:

„1a. Przed zawarciem lub przedłużeniem obowiązywania wszelkich umów, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, odbiorcy końcowi otrzymują streszczenie kluczowych warunków umowy w przystępnej i zwięzłej formie, zredagowane prostym językiem. Streszczenie to określa prawa, o których mowa w art. 10 ust. 3 i 4, i zawiera co najmniej następujące informacje:

- a) łączną cenę i jej składniki;
- b) wyjaśnienie, czy cena jest stała, zmienna czy dynamiczna;
- c) adres e-mail dostawcy i informacje dotyczące infolinii, pod którą konsumenci mogą uzyskać wsparcie; oraz
- d) w stosownych przypadkach informacje na temat płatności jednorazowych, promocji, dodatkowych usług i rabatów.

Komisja przedstawia wytyczne w tym zakresie.

- 1b. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi mający umowy na dostawy energii elektrycznej na czas określony po stałej cenie nie byli wykluczeni z możliwości udziału, jeżeli się na to zdecydują, w odpowiedzi odbioru i dzieleniu się energią oraz z aktywnego przyczyniania się do zaspokajania potrzeb w zakresie elastyczności krajowego systemu energii.”;
- d) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi otrzymali od dostawców pełne informacje na temat korzyści, kosztów i ryzyka danych rodzajów umów na dostawy energii elektrycznej, a także aby dostawcy byli zobowiązani do udzielania odbiorcom końcowym takich informacji, w tym w odniesieniu do konieczności instalacji odpowiedniego licznika energii elektrycznej. Organy regulacyjne:
- a) monitorują zmiany sytuacji na rynku i oceniają ryzyko, jakie powodować mogą nowe produkty i usługi, a także walczą z nadużyciami;
- b) wprowadzają odpowiednie środki w przypadku stwierdzenia niedopuszczalnych opłat za rozwiązanie zgodnie z art. 12 ust. 3.”;

5) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 15a

Prawo do dzielenia się energią

1. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim gospodarstwom domowym, małym przedsiębiorstwom i średnim przedsiębiorstwom, organom publicznym oraz – w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło – innym kategoriom odbiorców końcowych, prawo do udziału w dzieleniu się energią w charakterze odbiorców aktywnych na zasadzie niedyskryminacji, na tym samym obszarze rynkowym lub na bardziej ograniczonym obszarze geograficznym określonym przez to państwo członkowskie.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy aktywni byli uprawnieni do dzielenia się energią ze źródeł odnawialnych między sobą na podstawie prywatnych porozumień lub za pośrednictwem podmiotu prawnego. Udział w dzieleniu się energią nie stanowi podstawowej działalności gospodarczej lub zawodowej odbiorców aktywnych zaangażowanych w dzielenie się energią.
3. Odbiorcy aktywni mogą wyznaczyć osobę trzecią jako organizatora dzielenia się energią w celu:
 - a) informowania o uzgodnieniach dotyczących dzielenia się energią zawieranych z innymi odpowiednimi podmiotami, takimi jak dostawcy i operatorzy sieci, w tym na temat aspektów związanych z mającymi zastosowanie taryfami, opłatami i podatkami;
 - b) udzielania wsparcia w zakresie zarządzania i bilansowania elastycznych obciążeń za licznikiem, instalacji rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych i magazynowania w ramach uzgodnień dotyczących dzielenia się energią;

- c) zawierania umów z odbiorcami aktywnymi uczestniczącymi w dzieleniu się energią i wystawiania rachunków dla nich;
- d) instalowania i eksploatacji, w tym opomiarowania i konserwacji instalacji wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych lub instalacji magazynowania.

Organizator dzielenia się energią lub inna osoba trzecia może być właścicielem instalacji magazynowania lub wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych o mocy do 6 MW lub zarządzać taką instalacją, lecz nie być uznawany za odbiorcę aktywnego, z wyjątkiem sytuacji, gdy uczestniczy w projekcie dotyczącym dzielenia się energią. Organizator dzielenia się energią zapewnia niedyskryminacyjne usługi oraz przejrzyste ceny, taryfy i warunki świadczenia usług. W odniesieniu do akapitu pierwszego lit. c) niniejszego ustępu zastosowanie mają art. 10, 12 i 18. Państwa członkowskie określają ramy regulacyjne stosowania niniejszego ustępu.

- 4. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy aktywni uczestniczący w dzieleniu się energią:
 - a) byli uprawnieni do tego, aby dzielona energia elektryczna wprowadzana do sieci była odliczana od ich całkowitego zmierzonego zużycia w przedziale czasowym nie dłuższym niż okres rozliczania niezbilansowania i bez uszczerbku dla obowiązujących niedyskryminacyjnych podatków, opłat i odzwierciedlających koszty opłat sieciowych;
 - b) korzystali ze wszystkich praw i obowiązków konsumentów jako odbiorcy końcowi na mocy niniejszej dyrektywy;

- c) nie byli zobowiązani do przestrzegania obowiązków dostawców, w przypadku gdy energia ze źródeł odnawialnych jest dzielona między gospodarstwa domowe o zainstalowanej mocy do 10,8 kW w przypadku pojedynczych gospodarstw domowych i do 50 kW w przypadku budynków wielomieszkaniowych;
- d) mieli dostęp do nieobowiązkowych wzorów umów zawierających uczciwe i przejrzyste warunki dotyczące porozumień w sprawie dzielenia się energią;
- e) w przypadku konfliktu wynikającego z umowy w sprawie dzielenia się energią mają dostęp do pozasądowego rozstrzygnięcia sporów z innymi stronami umowy w sprawie dzielenia się energią zgodnie z art. 26;
- f) nie podlegali nieuczciwemu i dyskryminującemu traktowaniu przez uczestników rynku lub ich podmioty odpowiedzialne za bilansowanie;
- g) byli informowani o możliwości wprowadzania zmian dotyczących obszarów rynkowych zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz o tym, że prawo do dzielenia się energią ze źródeł odnawialnych jest ograniczone zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu;
- h) powiadamiali odpowiednich operatorów systemów i uczestników rynku, w tym odpowiednich dostawców, o uzgodnieniach dotyczących dzielenia się energią bezpośrednio lub za pośrednictwem organizatora dzielenia się energią.

Państwa członkowskie mogą dostosować progi, o których mowa w akapicie pierwszym lit. c), zgodnie z następującymi zasadami:

- a) w przypadku pojedynczych gospodarstw domowych próg może zostać zwiększony do 30 kW;
 - b) w przypadku budynków wielomieszkaniowych próg może zostać zwiększony do 100 kW lub, w przypadku należyście uzasadnionych szczególnych okoliczności wynikających ze zmniejszonej średniej wielkości budynków wielomieszkaniowych, zmniejszony do minimum 40 kW.
5. W przypadku kategorii odbiorców końcowych uczestniczących w systemach dzielenia się energią, większych niż małe i średnie przedsiębiorstwa, zastosowanie mają następujące dodatkowe warunki:
- a) wielkość zainstalowanej mocy instalacji wytwórczej związanej z systemem dzielenia się energią ma wynosić maksymalnie 6 MW;
 - b) dzielenie się energią odbywa się na lokalnym lub ograniczonym obszarze geograficznym określonym przez dane państwo członkowskie.
6. Państwa członkowskie zapewniają, aby odpowiedni operatorzy systemów przesyłowych lub operatorzy systemów dystrybucyjnych lub inne wyznaczone podmioty:
- a) monitorowali, gromadzili i zatwierdzali dane pomiarowe dotyczące dzielonej energii elektrycznej i przekazywali je odpowiednim odbiorcom końcowym i uczestnikom rynku co najmniej raz w miesiącu i zgodnie z art. 23 oraz aby stworzyli w tym celu odpowiednie systemy informatyczne;

- b) udostępnił odpowiedni punkt kontaktowy umożliwiający:
 - (i) rejestrowanie uzgodnień dotyczących dzielenia się energią;
 - (ii) udostępnianie praktycznych informacji na potrzeby dzielenia się energią;
 - (iii) otrzymywanie informacji na temat odpowiednich punktów pomiarowych, zmian lokalizacji i uczestnictwa; oraz
 - (iv) w stosownych przypadkach, zatwierdzanie metod obliczeniowych w jasny, przejrzysty i terminowy sposób.
- 7. Państwa członkowskie wprowadzają odpowiednie i niedyskryminujące środki w celu zapewnienia, aby odbiorcy wrażliwi i odbiorcy dotknięci ubóstwem energetycznym mogli mieć dostęp do systemów dzielenia się energią. Środki te mogą obejmować środki wsparcia finansowego lub kwoty alokacji produkcji.
- 8. Państwa członkowskie zapewniają, aby projekty dotyczące dzielenia się energią będące własnością organów publicznych umożliwiały dostęp do dzielonej energii elektrycznej wrażliwym i dotkniętym ubóstwem energetycznym odbiorcom lub obywatelom. Czyniąc to, państwa członkowskie dokładają wszelkich starań, by promować ustalenie ilości tej dostępnej energii odpowiadającej średnio co najmniej 10 % dzielonej energii.
- 9. Państwa członkowskie mogą promować wprowadzanie miniinstalacji fotowoltaicznych o mocy do 800 W umieszczanych w i na budynkach.

10. Bez zwiększania obciążeń administracyjnych Komisja zapewnia wskazówki państwom członkowskim, aby ułatwić im ustanawianie znormalizowanego podejścia w odniesieniu do dzielenia się energią i zapewnić równe szanse społecznościom energetycznym działającym w zakresie energii odnawialnej i obywatelskim społecznościom energetycznym.
11. Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla prawa odbiorców do wyboru dostawcy zgodnie z art. 4 oraz dla obowiązujących przepisów krajowych dotyczących udzielania zezwoleń dostawcom.”;

6) dodaje się artykuł w brzmieniu:

„Artykuł 18a

Zarządzanie ryzykiem związanym z dostawcami

1. Organy regulacyjne lub, w przypadku gdy państwo członkowskie wyznaczyło w tym celu alternatywny niezależny właściwy organ, taki wyznaczony właściwy organ, biorąc pod uwagę wielkość dostawcy lub strukturę rynku oraz, w stosownych przypadkach, przeprowadzając testy warunków skrajnych, zapewniają, aby dostawcy:
 - a) posiadali i wdrożyli odpowiednie strategie zabezpieczające w celu ograniczenia ryzyka wynikającego ze zmian w hurtowych dostawach energii elektrycznej dla rentowności ich umów z odbiorcami, przy jednoczesnym utrzymaniu płynności na rynkach krótkoterminowych i sygnałów cenowych z tych rynków;
 - b) podejmowali wszelkie uzasadnione kroki w celu ograniczenia ryzyka wystąpienia przerw w dostawach.

2. Strategie zabezpieczenia dostawców mogą obejmować stosowanie umów zakupu energii elektrycznej, zdefiniowanych w art. 2 pkt 77 rozporządzenia (UE) 2019/943, lub innych odpowiednich instrumentów, jak kontrakty terminowe. W przypadku gdy istnieją wystarczająco rozwinięte rynki umów zakupu energii elektrycznej, które umożliwiają efektywną konkurencję, państwa członkowskie mogą wymagać, aby część ekspozycji dostawców na ryzyko związane ze zmianami hurtowych cen energii elektrycznej została pokryta za pomocą umów zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, dopasowanych do czasu trwania ich ekspozycji na ryzyko po stronie odbiorcy, z zastrzeżeniem zgodności z unijnym prawem konkurencji.
3. Państwa członkowskie dążą do zapewnienia dostępności produktów zabezpieczających dla obywatelskich społeczności energetycznych i społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej oraz do zapewnienia w tym celu sprzyjających warunków.”;

7) art. 27 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli państwa członkowskie uznają to za stosowne – małym przedsiębiorstwom, możliwość korzystania z usługi powszechnej, a mianowicie prawo do dostaw energii elektrycznej o określonej jakości, na ich terytorium, po konkurencyjnych, łatwo i jednoznacznie porównywalnych, przejrzystych i niedyskryminujących cenach. Aby zapewnić świadczenie usługi powszechnej, państwa członkowskie nakładają na operatorów systemów dystrybucyjnych obowiązek przyłączania odbiorców do ich sieci na warunkach i według taryf ustalonych zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 59 ust. 7. Niniejsza dyrektywa nie uniemożliwia państwom członkowskim wzmocnienia pozycji rynkowej odbiorców będących gospodarstwami domowymi oraz małych i średnich odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi przez wspieranie możliwości dobrowolnego zrzeszania się tej kategorii odbiorców w celu wzmocnienia reprezentacji.”;

8) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 27a

Sprzedawca rezerwowy

1. W przypadku gdy państwa członkowskie nie ustanowiły jeszcze systemu w odniesieniu do sprzedawców rezerwowych, wprowadzają one taki system w celu zapewnienia ciągłości dostaw przynajmniej dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi. Sprzedawców rezerwowych wyznacza się w drodze sprawiedliwej, przejrzystej i niedyskryminującej procedury.
2. Odbiorcy końcowi, którzy są przenoszani do sprzedawców rezerwowych, nadal korzystają ze wszystkich praw przysługujących im jako odbiorcom zgodnie z niniejszą dyrektywą.
3. Państwa członkowskie zapewniają, aby sprzedawcy rezerwowi u niezwłocznie przekazywali przeniesionym odbiorcom warunki umów i zapewniali im niezakłóconą ciągłość świadczenia usług przez okres potrzebny na znalezienie nowego sprzedawcy i wynoszący co najmniej sześć miesięcy.
4. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi otrzymywali informacje o ofercie rynkowej i zachęty do przejścia na taką ofertę.
5. Państwa członkowskie mogą wymagać od sprzedawcy rezerwowego dostarczania energii elektrycznej odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi oraz małym przedsiębiorstwom i średnim przedsiębiorstwom, którzy nie otrzymują ofert rynkowych. W takich przypadkach stosuje się warunki określone w art. 5.”;

9) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 28a

Ochrona przed wstrzymaniem dostarczania energii elektrycznej

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy wrażliwi i odbiorcy dotknięci ubóstwem energetycznym byli w pełni chronieni przed wstrzymaniem dostarczania energii elektrycznej, poprzez wprowadzenie odpowiednich środków, w tym zakazu wstrzymywania dostarczania energii elektrycznej lub podjęcie innych równoważnych działań. Państwa członkowskie zapewniają taką ochronę w ramach ich polityki w zakresie odbiorców wrażliwych zgodnie z art. 28 ust. 1 i bez uszczerbku dla środków określonych w art. 10 ust. 11.”;

Powiadamiając Komisję o środkach transpozycji niniejszej dyrektywy, państwa członkowskie wyjaśniają związek między akapitem pierwszym a odpowiadającymi mu częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby dostawcy nie rozwiązywali umów i nie wstrzymywali dostarczania energii elektrycznej odbiorcom powołując się na podstawy skargi wniesionej przez odbiorców zgodnie z art. 10 ust. 9 lub na podstawy, które są przedmiotem mechanizmu pozasądowego rozstrzygania sporów zgodnie z art. 26. Taka skarga lub zastosowanie takiego mechanizmu nie ma wpływu na prawa i obowiązki stron wynikające z umowy. Państwa członkowskie mogą podjąć odpowiednie środki w celu uniknięcia nadużywania procedury.

3. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki, o których mowa w ust. 1, aby umożliwić odbiorcom uniknięcie wstrzymania dostarczania energii elektrycznej, które mogą obejmować:
- a) promowanie dobrowolnych kodeksów dla dostawców i odbiorców w zakresie zapobiegania przypadkom zalegania przez odbiorców z płatnościami i zarządzania takimi przypadkami; uzgodnienia te mogą dotyczyć wspierania odbiorców w zarządzaniu zużyciem energii i jej kosztami, w tym sygnalizowania nietypowych wysokich skoków zużycia energii lub jej zużycia w sezonie zimowym i letnim, oferowania odpowiednich elastycznych planów płatności, środków doradztwa w zakresie zadłużenia, samodzielnych odczytów pomiarów oraz lepszej komunikacji z odbiorcami i agencjami wsparcia;
 - b) promowanie edukacji i uświadamiania odbiorców w zakresie ich praw dotyczących zarządzania zadłużeniem;
 - c) dostęp do finansowania, bonów lub dotacji w celu wspierania płatności rachunków;
 - d) ułatwianie i zachęcanie do przekazywania odczytów liczników co trzy miesiące lub, w stosownych przypadkach, w krótszych okresach rozliczeniowych, w przypadku gdy wdrożono system regularnych samodzielnych odczytów przez odbiorcę końcowego w celu wypełnienia obowiązków określonych w załączniku I pkt 2 lit. a) i b) w odniesieniu do częstotliwości rozliczeń i przekazywania informacji o rozliczeniach.”;

10) art. 31 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

- „2. W żadnym przypadku operator systemu dystrybucyjnego nie stosuje dyskryminacji między użytkownikami systemu lub kategoriami użytkowników systemu, w tym społecznościami energetycznymi działającymi w zakresie energii odnawialnej i obywatelskimi społecznościami energetycznymi, w szczególności na korzyść swoich przedsiębiorstw powiązanych.
3. Operatorzy systemów dystrybucyjnych dostarczają użytkownikom systemu informacje niezbędne im do skutecznego dostępu do systemu i korzystania z niego. W szczególności operatorzy systemów dystrybucyjnych publikują w przejrzysty sposób jasne informacje na temat mocy przyłączeniowej dostępnej dla nowych przyłączy w ich obszarach eksploatacji, o dużej szczegółowości przestrzennej, z poszanowaniem bezpieczeństwa publicznego i poufności danych, w tym przepustowości odnośnie do wniosków o przyłączenie oraz możliwości elastycznego przyłączenia na obszarach, na których występują ograniczenia przesyłowe. Publikacja obejmuje informacje dotyczące kryteriów stosowanych do obliczania przepustowości sieci dostępnej dla nowych przyłączy. Operatorzy systemów dystrybucyjnych regularnie, co najmniej raz na kwartał, aktualizują te informacje.
- Operatorzy systemów dystrybucyjnych przekazują również użytkownikom systemu w przejrzysty sposób jasne informacje na temat statusu i sposobu rozpatrywania ich wniosków o przyłączenie. Przekazują oni takie informacje w ciągu trzech miesięcy od złożenia wniosku. Jeśli przyłączenie, którego dotyczy wniosek, nie zostanie zatwierdzone ani ostatecznie odrzucone, operatorzy systemów dystrybucyjnych regularnie, co najmniej raz na kwartał, aktualizują te informacje.

- 3a. Operatorzy systemów dystrybucyjnych zapewniają użytkownikom systemu możliwość wnioskowania o przyłączenie do sieci i składania odpowiednich dokumentów wyłącznie w formie cyfrowej.
- 3b. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 3 do zintegrowanych przedsiębiorstw energetycznych obsługujących mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców lub obsługujących małe, wydzielone systemy. Państwa członkowskie mogą zastosować niższy próg niż 100 000 przyłączonych odbiorców.

Państwa członkowskie zachęcają zintegrowane przedsiębiorstwa energetyczne obsługujące mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców, do przekazywania użytkownikom systemu informacji, o których mowa w ust. 3, raz w roku i wspierają współpracę między operatorami systemów dystrybucyjnych w tym celu.”;

11) art. 33 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. Bez uszczerbku dla dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE* państwa członkowskie zapewniają niezbędne ramy regulacyjne, aby ułatwić przyłączenie do sieci dystrybucyjnych publicznie dostępnych i prywatnych punktów ładowania z funkcjami inteligentnego ładowania i ładowania dwukierunkowego zgodnie z art. 20a dyrektywy (UE) 2018/2001. Państwa członkowskie zapewniają, aby operatorzy systemów dystrybucyjnych współpracowali na niedyskryminacyjnych warunkach z wszelkimi przedsiębiorstwami będącymi właścicielami punktów ładowania pojazdów elektrycznych, tworzącymi lub obsługującymi takie punkty, lub nimi zarządzającymi, w tym w odniesieniu do przyłączenia do sieci.

* Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE z dnia 22 października 2014 r. w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych (Dz.U. L 307 z 28.10.2014, s. 1).”;

12) w art. 59 wprowadza się następujące zmiany:

a) w ust. 1 wprowadza się następujące zmiany:

(i) lit. c) otrzymuje brzmienie:

„c) w ścisłej współpracy z pozostałymi organami regulacyjnymi, zapewnienie wykonywania przez wspólną platformę alokacji ustanowioną zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/1719*, ENTSO energii elektrycznej i organizację OSD UE ich obowiązków określonych w niniejszej dyrektywie, rozporządzeniu (UE) 2019/943, kodeksach sieci i wytycznych przyjętych na podstawie art. 59, 60 i 61 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz w innych właściwych przepisach prawa Unii, w tym w odniesieniu do kwestii transgranicznych, a także wykonywania decyzji ACER, oraz wspólne wskazywanie przypadków niewykonywania przez wspólną platformę alokacji, ENTSO energii elektrycznej i organizację OSD UE ich odpowiednich obowiązków; jeżeli organy regulacyjne nie osiągną porozumienia w terminie czterech miesięcy od rozpoczęcia konsultacji w celu wspólnego wskazania przypadków niewykonywania, sprawę przekazuje się do decyzji ACER zgodnie z art. 6 ust. 10 rozporządzenia (UE) 2019/942;

* Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1719 z dnia 26 września 2016 r. ustanawiające wytyczne dotyczące długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych (Dz.U. L 259 z 27.9.2016, s. 42).”;

(ii) lit. z) otrzymuje brzmienie:

„z) monitorowanie usuwania nieuzasadnionych przeszkód i ograniczeń w rozwijaniu zużycia energii elektrycznej wytworzonej we własnym zakresie, dzielenia się energią, społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej i obywatelskich społeczności energetycznych, w tym przeszkód i ograniczeń uniemożliwiających przyłączenie elastycznego rozproszonego wytwarzania energii w rozsądnym terminie zgodnie z art. 58 lit. d).”;

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Organ regulacyjny w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę wspólna platforma alokacji, ENTSO energii elektrycznej lub organizacja OSD UE, jest uprawniony do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstrasżających sankcji na te podmioty, jeżeli nie wykonują one obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, rozporządzenia (UE) 2019/943 lub wszelkich właściwych prawnie wiążących decyzji organów regulacyjnych lub ACER, lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia takich sankcji.”;

13) w art. 66 dodaje się ustępy w brzmieniu:

„6. W drodze odstępstwa od art. 40 ust. 4 operatorzy systemów przesyłowych w Estonii, na Łotwie i Litwie mogą polegać na usługach bilansujących świadczonych przez krajowych dostawców magazynowania energii elektrycznej, przedsiębiorstwa powiązane z operatorami systemów przesyłowych oraz inne instalacje będące własnością operatorów systemów przesyłowych.

W drodze odstępstwa od art. 54 ust. 2 Estonia, Łotwa i Litwa mogą zezwolić swoim operatorom systemów przesyłowych i przedsiębiorstwom powiązanim z operatorami systemów przesyłowych na posiadanie, rozwijanie i eksploatację instalacji magazynowania energii oraz zarządzanie nimi bez przeprowadzania otwartej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej procedury przetargowej oraz mogą zezwolić takim instalacjom magazynowania energii na zakup lub sprzedaż energii elektrycznej na rynkach bilansujących.

Odstępstwa, o których mowa w akapicie pierwszym i drugim, stosuje się do trzech lat po przystąpieniu Estonii, Łotwy i Litwy do obszaru synchronicznego Europy kontynentalnej. W przypadku gdy jest to konieczne do zachowania bezpieczeństwa dostaw, Komisja może przedłużyć początkowy trzyletni okres o maksymalnie pięć lat.

7. W drodze odstępstwa od art. 40 ust. 4 i art. 54 ust. 2 Cypr może zezwolić swojemu operatorowi systemu przesyłowego na posiadanie, rozwijanie i eksploatację instalacji magazynowania energii oraz zarządzanie nimi bez przeprowadzania otwartej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej procedury przetargowej.

Odstępstwo, o którym mowa w akapicie pierwszym, stosuje się, do czasu aż system przesyłowy na Cyprze nie zostanie połączony z systemami przesyłowymi innych państw członkowskich dzięki połączeniom wzajemnym.”;

14) dodaje się artykuł w brzmieniu:

„Artykuł 66a

Dostęp do przystępnej cenowo energii podczas kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej

1. Rada może działając na wniosek Komisji, w drodze decyzji wykonawczej, stwierdzić regionalny lub ogólnounijny kryzys związany z cenami energii elektrycznej, jeżeli spełnione są następujące warunki:
 - a) na hurtowych rynkach energii elektrycznej panują bardzo wysokie średnie ceny – co najmniej dwuipółkrotnie wyższe niż średnia cena z poprzednich pięciu lat i wynoszące co najmniej 180 EUR/MWh – które według przewidywań utrzymają się przez co najmniej sześć miesięcy przy obliczaniu średniej ceny z poprzednich pięciu lat nie uwzględnia się tych okresów, w których stwierdzono regionalny lub ogólnounijny kryzys związany z cenami energii elektrycznej;
 - b) występuje gwałtowny wzrost cen detalicznych energii elektrycznej wynoszący około 70 %, który według przewidywań utrzyma się przez co najmniej trzy miesiące.
2. Decyzja wykonawcza, o której mowa w ust. 1, określa jej okres ważności, który może trwać do jednego roku. Okres ten może zostać przedłużony zgodnie z procedurą określoną w ust. 8 na kolejne okresy nieprzekraczające jednego roku.

3. Stwierdzenie regionalnego lub ogólnounijnego kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej na podstawie ust. 1 zapewnia równe warunki konkurencji i wymiany handlowej we wszystkich państwach członkowskich, których dotyczy decyzja wykonawcza, tak aby uniknąć nadmiernych zakłóceń na rynku wewnętrznym.
4. Jeżeli warunki określone w ust. 1 są spełnione, Komisja przedkłada wniosek o stwierdzeniu regionalnego lub ogólnounijnego kryzysu związanego z cenami energii elektrycznej, w którym określa proponowany okres ważności decyzji wykonawczej.
5. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zmienić wniosek Komisji przedłożony zgodnie z ust. 4 lub 8.
6. W przypadku gdy Rada przyjęła decyzję wykonawczą na podstawie ust. 1, państwa członkowskie mogą podczas trwania okresu ważności tej decyzji stosować tymczasowe ukierunkowane interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej do małych przedsiębiorstw i średnich przedsiębiorstw. Takie interwencje publiczne:
 - a) ograniczają się do maksymalnie 70 % zużycia przez beneficjenta w tym samym okresie poprzedniego roku i podtrzymują zachętę do zmniejszenia zapotrzebowania;
 - b) spełniają warunki określone w art. 5 ust. 4 i 7;
 - c) w stosownych przypadkach spełniają warunki określone w ust. 7 niniejszego artykułu;
 - d) muszą być opracowane tak, aby minimalizować wszelką negatywną fragmentację rynku wewnętrznego.

7. W przypadku gdy Rada przyjęła decyzję wykonawczą na podstawie ust. 1 niniejszego artykułu, na zasadzie odstępstwa od art. 5 ust. 7 lit. c), państwa członkowskie mogą podczas trwania okresu ważności tej decyzji stosując ukierunkowane interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej na podstawie art. 5 ust. 6 lub na podstawie ust. 6 niniejszego artykułu, wyjątkowo i tymczasowo ustalić cenę dostawy energii elektrycznej poniżej kosztów, pod warunkiem że spełnione są następujące warunki:
- a) cena ustalona dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi ma zastosowanie jedynie do maksymalnie 80 % mediany zużycia w sektorze gospodarstw domowych i podtrzymuje zachętę do zmniejszenia zapotrzebowania;
 - b) nie dochodzi do dyskryminacji żadnych dostawców;
 - c) dostawcy otrzymują rekompensatę za dostawy poniżej kosztów w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny;
 - d) wszyscy dostawcy kwalifikują się na tej samej podstawie do składania ofert dotyczących ceny dostawy energii elektrycznej poniżej kosztów;
 - e) proponowane środki nie zakłócają wewnętrznego rynku energii elektrycznej.
8. W odpowiednim czasie przed upływem okresu ważności określonego zgodnie z ust. 2 Komisja ocenia, czy warunki określone w ust. 1 są nadal spełnione. Jeżeli Komisja uzna, że warunki określone w ust. 1 są nadal spełnione, przedstawia Radzie wniosek w sprawie przedłużenia okresu ważności decyzji wykonawczej przyjętej zgodnie z ust. 1. W przypadku gdy Rada podejmie decyzję o przedłużeniu okresu ważności, przez taki przedłużony okres stosuje się ust. 6 i 7.

Komisja stale ocenia i monitoruje wpływ wszelkich środków przyjętych na podstawie niniejszego artykułu oraz regularnie publikuje wyniki takich ocen.”;

15) art. 69 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do dnia 31 grudnia 2025 r. Komisja przeprowadzi przegląd wykonania niniejszej dyrektywy i przedłoży sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. W stosownych przypadkach Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy wraz z tym sprawozdaniem lub po jego przedłożeniu.

W przeglądzie Komisji ocenia się w szczególności jakość usług oferowanych odbiorcom końcowym oraz to, czy odbiorcy, w szczególności odbiorcy wrażliwi i odbiorcy dotknięci ubóstwem energetycznym, są odpowiednio chronieni na podstawie niniejszej dyrektywy.”.

Artykuł 3

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy w terminie do dnia ... [sześć miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy].

W drodze odstępstwa od akapitu pierwszego niniejszego ustępu państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania art. 2 pkt 2 i 5 do dnia ... [dwadzieścia cztery miesiące od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy].

Niezwłocznie powiadamiają o tym Komisję.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Sposób dokonywania takiego odniesienia określany jest przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 4

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 5

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w ...

W imieniu Parlamentu Europejskiego

Przewodnicząca

W imieniu Rady

Przewodniczący